SPRAWDZIAN · WOS

Sprawdzian z komunikowania społecznego **Grupa A**

WOS: media, komunikowanie masowe i wolność słowa

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 21

10 zadań, 21 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Zjawisko gatekeepingu (funkcji „strażnika bram") w komunikowaniu masowym polega na tym, że:

(A) Dziennikarze i redaktorzy decydują, które informacje trafią do odbiorców, a które zostaną pominięte

(B) Odbiorcy sami wybierają wyłącznie media całkowicie obiektywne

(C) Państwo całkowicie zakazuje działalności mediów niezależnych

(D) Każdy obywatel może bez ograniczeń publikować dowolne treści w mediach masowych

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Celowe rozpowszechnianie fałszywych informacji w celu wprowadzenia odbiorców w błąd nazywamy:

(A) cenzurą

(B) plotką

(C) misinformacją

(D) dezinformacją

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–4 pkt)

Dopasuj pojęcie z dziedziny komunikowania społecznego do jego definicji.

1. Framing (ramowanie)	…	A. strategia tworzenia tytułów i nagłówków przesadnie sensacyjnych lub mylących w celu nakłonienia użytkownika do kliknięcia
2. Komora ech (echo chamber)	…	B. zjawisko, w którym użytkownik mediów społecznościowych jest otoczony wyłącznie treściami zgodnymi z jego przekonaniami
3. Clickbait (przynęta na kliknięcia)	…	C. teoria zakładająca, że media wpływają nie tyle na opinie, co na to, jakie tematy wydają się ważne dla odbiorcy
4. Agenda-setting	…	D. technika komunikowania polegająca na selektywnym przedstawianiu faktów w taki sposób, by wywołać określoną interpretację

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 4. (0–4 pkt)

Dopasuj pojęcie z zakresu komunikowania społecznego do jego definicji.

1. Cenzura	…	A. kontrola i ograniczanie treści przekazywanych publicznie przez instytucję sprawującą nadzór
2. Propaganda	…	B. celowe, systematyczne oddziaływanie na postawy odbiorców w interesie nadawcy, często z pominięciem obiektywizmu
3. Opinia publiczna	…	C. platformy internetowe umożliwiające użytkownikom tworzenie i wymianę treści oraz interakcję między sobą
4. Media społecznościowe	…	D. zbiorowe przekonania i postawy społeczeństwa wobec spraw publicznych w danym momencie

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 5. (0–1 pkt)

Uzupełnij: Zjawisko tworzenia się w mediach społecznościowych zamkniętych grup odbiorców, w których użytkownicy stykają się głównie z poglądami zgodnymi z własnymi, określa się mianem (1) _____ .

(1) do wyboru: efektu Streisand / efektu trzeciej osoby / spirali milczenia / komory echa

Zadanie 6. (0–1 pkt)

Uzupełnij: Model komunikowania, w którym nadawca (np. stacja telewizyjna) przekazuje ten sam komunikat jednocześnie do bardzo licznej, zróżnicowanej i rozproszonej terytorialnie publiczności, przy ograniczonej możliwości bezpośredniego sprzężenia zwrotnego, określa się mianem komunikowania (1) _____ .

(1) do wyboru: interpersonalnego / masowego / grupowego / organizacyjnego

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, czym jest bańka informacyjna (filter bubble) i jakie zagrożenie stanowi dla demokracji.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, na czym polega zjawisko dziennikarstwa obywatelskiego. Podaj jeden przykład jego przejawu we współczesnym komunikowaniu społecznym.

Zadanie 9. (0–3 pkt)

Wyjaśnij, czym jest „bańka informacyjna" (filter bubble) w mediach społecznościowych, i podaj dwa sposoby ograniczania jej wpływu na użytkownika.

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Przedstaw dwa zagrożenia dla debaty publicznej związane z funkcjonowaniem mediów społecznościowych i uzasadnij je.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/wos/komunikowanie-spoleczne

SPRAWDZIAN · WOS

Sprawdzian z komunikowania społecznego **Grupa B**

WOS: media, komunikowanie masowe i wolność słowa

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 21

10 zadań, 21 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Deepfake to

(A) artykuł satyryczny parodiujący wypowiedzi polityków, wyraźnie oznaczony jako żart
(B) prawdziwe nagranie z ukrytej kamery ujawniające nadużycia osób publicznych
(C) rodzaj reklamy wyświetlanej użytkownikom na podstawie ich historii wyszukiwania
(D) sfałszowane materiały wideo/audio stworzone za pomocą sztucznej inteligencji

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Efekt primingu (priming) w komunikowaniu politycznym polega na tym, że:

(A) media informują widza bezpośrednio, jak ma zagłosować i który polityk jest godny zaufania, wydając jawne rekomendacje
(B) uprzednia ekspozycja na określone tematy lub ramy interpretacyjne w mediach wpływa na kryteria, jakimi odbiorca ocenia polityków
(C) gazety publikują najpierw informacje pozytywne, aby przygotować czytelnika na późniejsze złe wiadomości
(D) prymat pierwszej informacji w przekazie decyduje o tym, co odbiorca zapamięta po zakończeniu odbioru komunikatu

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–4 pkt)

Dopasuj teorię mediów do jej twórcy lub głównego założenia.

1. Agenda-setting (ustalanie agendy)	…	A. Noelle-Neumann — obawa izolacji społecznej tłumi mniejszościowe poglądy
2. Spirala milczenia	…	B. Gerbner — długotrwałe oglądanie TV kształtuje zniekształcony obraz rzeczywistości
3. Teoria kultywacji (cultivation theory)	…	C. Entman — sposób przedstawiania problemu wpływa na jego odbiór
4. Framing (ramowanie)	…	D. McCombs i Shaw — media decydują, które tematy uznaje się za ważne

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 4. (0–4 pkt)

Dopasuj pojęcie z zakresu komunikowania perswazyjnego do jego definicji lub charakterystyki.

1. Propaganda	...	A. Nakłanianie do zmiany postawy lub zachowania poprzez argumenty odwołujące się do rozumu, emocji lub autorytetu; może być uczciwe
2. Public Relations (PR)	...	B. Zarządzanie wyobrażeniem o organizacji lub osobie publicznej w opinii publicznej przez budowanie długoterminowych relacji z mediami
3. Perswazja	...	C. Celowe i systematyczne szerzenie z reguły uproszczonych lub zmanipulowanych treści w celu mobilizacji określonej grupy do pożądanych działań
4. Spin doktorstwo	...	D. Technika komunikacji polegająca na selektywnym eksponowaniu faktów korzystnych dla nadawcy przy pomijaniu faktów niekorzystnych – nie jest z definicji zmanipulowana

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 5. (0–1 pkt)

Uzupełnij: Zjawisko celowego rozpowszechniania nieprawdziwych informacji w celu wprowadzenia odbiorców w błąd nazywamy (1) _____ .

(1) do wyboru: inwigilacją / dezinformacją / cenzurą / autocenzurą

Zadanie 6. (0–1 pkt)

Uzupełnij: Zjawisko polegające na tym, że algorytmy platform internetowych dobierają treści zgodnie z wcześniejszymi preferencjami użytkownika, prowadząc do ograniczenia kontaktu z odmiennymi poglądami, nazywamy bańką (1) _____ .

(1) do wyboru: spekulacyjną / demograficzną / kredytową / informacyjną

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Wyjaśnij pojęcie „media publiczne” i podaj jedną różnicę wobec mediów komercyjnych.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, na czym polega zjawisko postprawdy (post-truth) w komunikowaniu politycznym. Podaj jeden przykład jego przejawu.

Zadanie 9. (0–3 pkt)

Wyjaśnij pojęcie mowy nienawiści (hate speech). Podaj dwa przykłady mechanizmów prawnych lub instytucjonalnych służących jej ograniczaniu.

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, na czym polega zjawisko tzw. „fake newsa" (dezinformacji) oraz wskaż jedną różnicę między fake newsem a satyrą polityczną.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/wos/komunikowanie-spoleczne

Sprawdzian z komunikowania społecznego

Grupa A

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **D**

3. (4 pkt) **1–D, 2–B, 3–A, 4–C** — po 1 pkt za parę

4. (4 pkt) **1–A, 2–B, 3–D, 4–C** — po 1 pkt za parę

5. (1 pkt) **(1) komory echa**

6. (1 pkt) **(1) masowego**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Bańka informacyjna — algorytmy mediów społecznościowych pokazują treści zgodne z dotychczasowymi preferencjami użytkownika, odfiltrowując odmienne punkty widzenia. Zagrożenie: polaryzacja społeczeństwa, radykalizacja postaw, brak kontaktu z argumentami drugiej strony, co utrudnia racjonalną debatę publiczną.
Punktacja: Wyjaśnienie (1 pkt), zagrożenie (1 pkt).

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Dziennikarstwo obywatelskie polega na tworzeniu i rozpowszechnianiu treści informacyjnych przez osoby niebędące zawodowymi dziennikarzami, często z wykorzystaniem internetu i mediów społecznościowych. Przykładem może być mieszkaniec publikujący w sieci nagranie i relację z lokalnego wydarzenia lub wypadku, zanim dotrą tam profesjonalne media.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie istoty dziennikarstwa obywatelskiego – tworzenie i rozpowszechnianie treści informacyjnych przez zwykłych obywateli, spoza profesjonalnych redakcji (1 pkt) + trafny przykład, np. relacje z wydarzeń publikowane w mediach społecznościowych (1 pkt). Max 2 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Bańka informacyjna powstaje, gdy algorytmy platform pokazują użytkownikowi głównie treści zgodne z jego wcześniejszymi wyborami, przez co rzadziej styka się on z odmiennymi poglądami. Można ją ograniczać, korzystając z wielu niezależnych źródeł informacji oraz świadomie śledząc konta o odmiennych poglądach lub zmieniając ustawienia personalizacji treści.
Punktacja: Wyjaśnienie pojęcia (algorytmy dobierają treści zgodne z dotychczasowymi preferencjami, co zawęża obraz świata) – 1 pkt; dwa poprawne sposoby przeciwdziałania, po 1 pkt. Maksymalnie 3 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Pierwszym zagrożeniem jest szybkie rozprzestrzenianie dezinformacji, bo nieprawdziwe treści mogą w krótkim czasie dotrzeć do milionów odbiorców, zanim zostaną zdementowane. Drugim jest polaryzacja opinii, ponieważ algorytmy pokazują treści zgodne z poglądami użytkowników i utrudniają dialog między grupami.
Punktacja: Za każde poprawne zagrożenie wraz z uzasadnieniem po 1 pkt (np. szybkie rozprzestrzenianie dezinformacji, mowa nienawiści i hejt, polaryzacja opinii w wyniku algorytmów). Maksymalnie 2 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **B**

3. (4 pkt) **1–D, 2–A, 3–B, 4–C** — po 1 pkt za parę

4. (4 pkt) **1–C, 2–B, 3–A, 4–D** — po 1 pkt za parę

5. (1 pkt) **(1) dezinformacją**

6. (1 pkt) **(1) informacyjną**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Media publiczne: finansowane ze środków publicznych (abonament/budżet), mające misję informacyjną, edukacyjną i kulturalną (TVP, PR). Różnica: media komercyjne nastawione na zysk (oglądalność, reklamy), publiczne powinny realizować misję niezależnie od wyników rynkowych.
Punktacja: Definicja (1), różnica (1).

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Postprawda to zjawisko, w którym w debacie publicznej emocje, osobiste przekonania i przynależność ideologiczna odbiorców mają większy wpływ na kształtowanie opinii publicznej niż obiektywne, sprawdzalne fakty. Przykładem może być sytuacja, w której zdemaskowana jako fałszywa informacja nadal jest szeroko udostępniana i uznawana za prawdziwą przez osoby, dla których jest ona zgodna z ich wcześniejszymi poglądami.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie postprawdy – sytuacja, w której emocje i osobiste przekonania odbiorców mają większy wpływ na kształtowanie opinii publicznej niż obiektywne fakty (1 pkt) + trafny przykład (1 pkt). Max 2 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Mowa nienawiści to wypowiedzi, treści lub symbole nawołujące do nienawiści, przemocy lub dyskryminacji wobec grup ze względu na ich cechy tożsamościowe (rasa, religia, płeć). Mechanizmy ograniczania: (1) Przepisy Kodeksu karnego (art. 256 i 257 k.k.) penalizujące nawoływanie do nienawiści i znieważanie grup; (2) Standardy moderacji platform internetowych i systemy zgłaszania nielegalnych treści.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie mowy nienawiści jako wypowiedzi nawołujących do nienawiści lub dyskryminacji ze względu na cechy tożsamościowe (1 pkt). Pierwszy mechanizm ograniczania (1 pkt). Drugi mechanizm (1 pkt).

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Fake news to celowo spreparowana, nieprawdziwa lub istotnie zniekształcona informacja, przedstawiana w formie przypominającej rzetelne doniesienie dziennikarskie, której celem jest wprowadzenie odbiorcy w błąd, wywołanie określonych emocji lub wpłynięcie na jego postawy (np. wyborcze). Różni się od satyry politycznej tym, że satyra jest jawnie oznaczona jako forma żartu, przerysowania czy karykatury i odbiorca ma świadomość jej niedosłowności, natomiast fake news celowo podszywa się pod wiarygodne źródło informacji.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie pojęcia fake newsa jako celowo tworzonej, nieprawdziwej informacji upowszechnianej w formie przypominającej rzetelne doniesienie prasowe (1 pkt) + wskazanie różnicy względem satyry — satyra jest jawnie oznaczona jako żart/przerysowanie, a fake news celowo ukrywa swój fałszywy charakter (1 pkt). 2 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 21 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	19–21 pkt
dobry (4)	16–18 pkt
dostateczny (3)	11–15 pkt
dopuszczający (2)	7–10 pkt
niedostateczny (1)	0–6 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/wos/komunikowanie-spoleczne**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.